

Julian Jezioro

Uniwersytet Wrocławski
ORCID 0000-0001-7378-000X
julian.jezioro@uwr.edu.pl

Kronika parafialna a „użytkowe” korzystanie z utworów – wybrane zagadnienia na przykładzie praktycznym

Słowa kluczowe: prawo autorskie, utwór użytkowy, użytkowe korzystanie z utworów, kronika parafialna

Streszczenie. Autor, na przykładzie dziennika ks. Paula Peikerta stanowiącego przykład kroniki parafialnej, prezentuje w ujęciu dyskusyjnym elementy koncepcji kierunkowej orientacji funkcjonalnej korzystania z utworów, jako narzędzia analizy uregulowania prawnego dotyczącego utworów. W założeniu autora stosowanie tej koncepcji pozwala na wyodrębnienie z całościowego uregulowania polskiego prawa autorskiego odrębnych grup przepisów o charakterze szczególnym – dotyczących utworów użytkowych oraz użytkowego korzystania z dowolnego utworu. W ocenie autorskiej zastosowanie tej koncepcji rozszerza podstawę ogólniejszej analizy przepisów prawa autorskiego o kwestie istotne z punktu widzenia funkcji przepisów prawa w odniesieniu do systemu wartości, jakie mają one realizować, co może być wykorzystane zarówno w działalności teoretycznej, jak i w procesie stanowienia oraz modyfikacji istniejących rozwiązań prawnych. Rozważania te prowadzone są na tle przypadku niezwykłego w swojej treści dokumentu, który jako „kronikę/dziennik” spisywał w okresie oblężenia Festung Breslau proboszcz parafii Św. Wawrzyńca, dziekan i radca duchowny ks. Paul Peikert oraz działań profesorów Uniwersytetu Wrocławskiego – Karola Joncy i Alfreda Koniecznego oraz Jana Kosika mających na celu zalegalizowanie publikacji tego dokumentu.

The parish chronicle and the “practical” use of pieces of work – selected examples based on an applicative example

Keywords: copyrights, piece of work, practical use of a piece of work, parish chronicle

Summary. The author utilizes the discussion perspective and the diary of fr. Paul Peikert (an example of a parish chronicle) to present the concept elements of the directional, functional orientation of the use of works as a tool for analyzing the legal regulations concerning pieces of work. According to the author, the application of this concept allows for the separation of distinctive groups of detailed provisions concerning functional pieces and the use of a work from all the regulations of the Polish copyright law. In the author’s opinion, the application of this concept extends the basis of a more general analysis of copyright law to also include the issues important from the point of view of the function of legal provisions in relation to the value system they represent. This can be used both for theoretical activity and in the process of passing the laws and modifying the existing legal solutions. These considerations are carried out in the context of an unusual document, which was written as a “chronicle/journal” during the siege of Festung Breslau by the parish priest of St. Wawrzyniec (St Lorenzo), dean and clerical counselor, Fr. Paul Peiker. The professors of the University of Wrocław – K. Jonca, A. Konieczny and J. Kosik aimed at legalizing the publication of this document.

Wprowadzenie

W ostatnim okresie podstawowym problemem badawczym, jakim zajmuję się w swojej działalności naukowej, są utwory, które określiłem jako „użytkowe” oraz sytuacja prawna, którą można określić jako „użytkowe korzystanie” z utworów. Badania te dotyczą tych zagadnień na tle regulacji prawa autorskiego. W sposób dyskusyjny zaprezentowałem propozycję definicji tych pojęć oraz starałem się wykazać ich użyteczność w analizie prawnej. Prezentowane tu rozważania stanowią uzupełnienie opisu tych ustaleń badawczych, a bezpośrednio wiążą się z dalszymi badaniami nad niektórymi aspektami uregulowania prawnego dotyczącymi użytkowego korzystania z niektórych rodzajów utworów osieroconych.

Tak więc przedmiotem analizy jest próba prezentacji instytucji prawa autorskiego, które funkcjonalnie stanowią „narzędzie” rozwiązywania konfliktów związanych z tak określoną kategorią dzieł, z uwzględnieniem specyfiki utworów użytkowych oraz użytkowego korzystania z utworów. A podstawową tezę jest stwierdzenie, że także w tej części – obowiązujące uregulowanie prawne – jest wynikiem rzeczywistego istnienia w obrocie tak określonych kategorii utworów oraz sposobów legalnego korzystania z nich. A co więcej, pomijanie specyfiki tego rodzaju efektów działalności twórczej jest rozwiązaniem prawnie wadliwym, prowadzi bowiem do stanu braku – w systemie prawnym – mechanizmów rozstrzygania rzeczywistych konfliktów społecznych. A tym samym prowadzi do poszerzania rozbieżności pomiędzy realnymi stosunkami społecznymi i stanem regulacji prawnej.

Muszę też podkreślić, że zachęcił mnie do zajęcia się omawianymi tu problemami Profesor Jacek Mazurkiewicz, wspominając o pewnym pouczającym, także w aspektach prawnych, zdarzeniu związanym z Profesorem Janem Kosikiem oraz dodatkowo zachęcając do utrwalenia postaci Profesora w swoistej „kapsule czasu”, jaką jest literatura, także ta naukowa. Czynię to tym chętniej, ponieważ uważam się za jednego z uczniów Profesora. Sprawa dotyczy rodzaju utworu, który wprost nie został objęty regulacją prawną – czyli elementu (w znaczeniu części kroniki parafialnej tworzonej przez proboszcza parafii w czasie ostatniej wojny światowej we Wrocławiu). Od tego zdarzenia więc zacznę.

1. Przypadek *Kroniki dni oblężenia* ks. Paula Peikerta

W połowie XX w. we Wrocławiu odnaleziono niezwykle w swojej treści dokument, który jako „kronikę/dziennik” spisywał w okresie oblężenia Festung Breslau proboszcz parafii Św. Wawrzyńca, dziekan i radca duchowny ks. Paul Peikert¹.

¹ Zob. P. Peikert, *Kronika dni oblężenia, Wrocław 22 I-6 V 1945 r.*, przekł. K. Jonca, A. Konieczny, Wrocław 2009, s. 6 i n.

Wartość tej pracy wynika z tego, że była tworzona jako rzeczywista kronika parafialna, ale w specyficznej literacko formie dziennika, a więc sukcesywnie i bezpośrednio, w trakcie dramatycznych wojennych wydarzeń. Ponadto podkreśla się, że autor był Niemcem, który jako jeden z nielicznych przedstawicieli tej nacji deklarował współodpowiedzialność za zbrodnie popełnione na tzw. narodach ujarzmionych². Co więcej, dając temu rzeczywiste świadectwo prawdy w kontaktach ze współrodakami. A w końcu jego los – ks. Paul Peikert nagle „znika” bez wyraźnego śladu umożliwiającego kontakt z nim tuż po wojnie – był niestety udziałem całego pokolenia Europejczyków w burzliwej i dramatycznej pierwszej połowie XX w.

W owym czasie, w literaturze poświęconej tym wydarzeniom dominowały relacje żołnierzy – wojskowych, często pomijające sytuację ludności cywilnej oraz niewojskowe aspekty życia w okresie obrony Festung Breslau. Tak więc relacja proboszcza niemieckiej parafii pod wezwaniem Św. Wawrzyńca mogła dopełnić, w sposób wartościowy, znany dotychczas stosunkowo jednostronnie z dostępnej literatury obraz tamtych wydarzeń.

Dokument ten został włączony do przekazanych do Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu akt byłej niemieckiej parafii Św. Maurycego³ i w tym miejscu został udostępniony już po II wojnie światowej – Profesorom Wydziału Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego, Karolowi Joncy i Alfredowi Koniecznemu. Naukowcy ci, doceniając wartość historyczną i literacką kroniki, przygotowali wydanie książkowe jej tłumaczenia na język polski, a wydawca podjął działania zmierzające do uzyskania zgody na wykonywanie praw zależnych do tłumaczenia. W tym bowiem zakresie, podobnie jak w aktualnym stanie prawnym, przepisy prawa autorskiego wymagały uzyskania takiej zgody dla legalnego korzystania z opracowania cudzego utworu, dlatego próbowano nawiązać kontakt bezpośrednio z ks. Pauliem Peikertem. Jednak mimo licznych starań dotarcia do autora lub jego następców prawnych, działania te nie zakończyły się pozytywnie. Kronika ks. Paula Peikerta jest więc nieomal „klasycznym” przykładem dzieła osieroconego – wszelkie działania wydawcy podejmowane w celu legalizacji korzystania z tłumaczenia, także na terenie ówczesnych NRD i RFN, spełzły na niczym. W takim stanie prawnym kronika mogła pozostać jedynie „materiałem” dokumentalno-archiwalnym, dostępnym w pełnym zakresie jako rękopis – element akt archiwalnych kościelnych – jedynie dla wąskiego grona badaczy. Z oczywistą korzyścią stało się jednak inaczej, co w zakresie szczegółów jako zdarzenie już mocno historyczne nie jest przedmiotem tego opracowania. Istotne dla tego opracowania jest to, że zanim jednak to nastąpiło, Profesor Jan Kosik z Wydziału Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego został poproszony o znalezienie legalnego, a więc zgodnego z ówczesną regula-

² Zob. *ibidem*, s. 17-18.

³ *Ibidem*, s. 7 i n.

cją prawną, wyjścia z tej sytuacji. Wtedy było to zadanie bardzo trudne, albowiem nie istniała bezpośrednia regulacja prawna dotycząca dzieł osieroconych, za jakie uznano dziennik ks. Paula Peikerta. Profesor wskazał jednak pewne pośrednie rozwiązanie. Była to możliwość wystąpienia do ówczesnej Rady Ministrów PRL, na podstawie art. 16 ustawy z 10 lipca 1952 r. o prawie autorskim⁴, o udzielenie licencji przymusowej na rozpowszechnienie tłumaczenia kroniki. Przy czym jednocześnie wskazał na liczne wątpliwości interpretacyjne dotyczące podstaw faktycznych i zakresu tej licencji⁵ oraz na fakt, że przez cały okres obowiązywania tych przepisów nie skorzystano z niego. Wedle mojej wiedzy stan ten nie uległ zmianie do czasu uchylenia tego rozwiązania i żaden utwór nie został wydany na podstawie licencji przymusowej art. 16 PrAut z 1952 r. Podstawowe wątpliwości dotyczące tej instytucji wiązały się z trudnym do zaakceptowania, także wówczas, ograniczeniem monopolu autorskiego, w istocie poprzez swoiste „wywłaszczenie” w tym zakresie, podmiotu tych praw.

Prowadzone tu rozważania nie dotyczą jednak bezpośrednio szczegółowego kształtu prawnego tej usuniętej z polskiego systemu prawnego, przed ponad 20 laty, instytucji. Przywołałem to zdarzenie po to, aby odnieść je do koncepcji użytkowego korzystania z utworów. Wydaje się bowiem, że u źródeł tego rozwiązania – pomijając wiele zasygnalizowanych jedynie wątpliwości dotyczących jego charakteru prawnego – można dostrzec właśnie ideę rozwiązania problemów, jakie dotyczą w obrocie przede wszystkim utworów użytkowych lub też użytkowego korzystania z dzieł. Dowodzi to, że w realnych stosunkach społecznych potrzeba istnienia mechanizmu prawnego rozstrzygnięcia związanych z tym konfliktów ma charakter trwały. Choć zapewne sposoby ich rozwiązania są mniej lub bardziej prawniczo doskonałe. Oceniam, że Profesor Jan Kosik dostrzegł w tej „ułamnej” instytucji pewien potencjał umożliwiający wykorzystanie jej w takim zakresie, w jakim w systemie wartości, także akceptowanych obecnie, mogła posłużyć do rozwiązania istotnego konfliktu dotyczącego legalizacji rozpowszechnienia utworu.

Interesujące wydaje się posłużenie przywołanym tu przypadkiem dla analizy aktualnego uregulowania prawa autorskiego. W przypadku wkładu Paula Peikerta do kroniki jego parafii, konflikt ten wynikał z faktu „osierocenia” utworu stworzonego w okolicznościach, które określiłem na tle aktualnie obowiązujących przepisów jako „użytkowe korzystanie” z utworu. Ocena ta wynika z tego, że utwór stworzony przez ks. Paula Peikerta, jako element kroniki parafialnej, był tworzony przez autora w okolicznościach nasuwających analogię do utworów tworzonych w wykonaniu obowiązków ze stosunku pracy (zob. art. 12 i n. PrAut) oraz utworów

⁴ Dz.U. Nr 34, poz. 234 ze zm. [dalej: PrAut z 1952 r.].

⁵ Zob. J. Błęszyński, M. Staszko, *Prawo autorskie i wynalazcze*, Warszawa 1983, s. 158 i n. oraz przywołaną tam literaturę.

zbiorowych (zob. art. 11 PrAut). A w szczególności – w sytuacji, w której było to, jak zakładam, wykonaniem jego obowiązków jako proboszcza parafii pod wezwaniem Św. Wincentego we Wrocławiu w celu wykorzystania jako elementu całościowego dzieła tworzonego przez kolejnych proboszczów tej parafii lub na ich zlecenie. I w tym należy upatrywać podstawy do uznawania utworu ks. Paula Peikerta za przykład utworu wykorzystywanego „użytkowo”. Świadczy o tym złożenie go do Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu.

2. Utwory użytkowe oraz użytkowe korzystanie z utworów w ustawie z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych

W opracowaniach dotyczących utworów architektonicznych, dydaktycznych oraz z zakresu typografii wcześniej już opublikowanych⁶ lub złożonych do publikacji⁷ zaproponowałem w pierwszym rzędzie posługiwanie się w analizie prawnej uregulowania prawa autorskiego określeniem „utwory użytkowe”. Zgodnie z tą koncepcją utworami o tych cechach są programy komputerowe, utwory architektoniczne, dydaktyczne i typograficzne.

Ponadto polskie prawo autorskie zawiera przepisy, które znajdują zastosowanie zasadniczo we wszystkich rodzajach utworów, ale ich zastosowanie następuje dopiero w okolicznościach, które określam jako „użytkowe” korzystanie z utworów⁸. Dotyczy to utworów będących wynikiem wykonania obowiązków ze stosunku pracy (zob. art. 12-15 oraz 74 ust. 3 PrAut), utworów będących zbiorami (np. baz danych, o których mowa w art. 3 PrAut), utworów zbiorowych (zob. art. 11 PrAut) oraz utworów audiowizualnych (zob. Rozdz. 6 PrAut). Ponadto wiele dalszych instytucji polskiego prawa autorskiego posiada cechy, których źródłem – moim zdaniem – jest uwzględnienie w obrocie odmienności takiego użytkowego korzystania z utworów. W uregulowaniu prawnym dozwolonego użytku (zob. art. 23 i n. PrAut) dotyczy to m.in. przepisów dotyczących utworów osieroconych tworzących Oddział 5 Rozdziału III PrAut (art. 35⁵ i n.).

⁶ Dotyczy to m.in.: J. Jezioro, *Sposób wyrażenia utworu architektonicznego jako element prawne-go wyodrębnienia tego rodzaju utworów*, [w:] *Wybrane zagadnienia polskiego prawa prywatnego: księga pamiątkowa ku czci Doktora Józefa Kremisa i Doktora Jerzego Strzebinczyka*, red. J. Jezioro, K. Zagrobelny, Wrocław 2019, s. 93-101; *idem*, *Utwór jako element przedmiotu świadczenia w umowach o tzw. „świadczenia edukacyjne”*, [w:] *Ius est ars boni et aequi: księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Józefowi Frąckowiakowi*, red. A. Dańko-Roesler i in., Warszawa 2018, s. 383-394.

⁷ J. Jezioro, *Utwory typograficzne. Wybrane zagadnienia*, [w:] *Sto lat polskiego prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Kidybie*, t. 2, red. M. Dumkiewicz, K. Kopa-czyńska-Pieczniak, J. Szczotka, Warszawa 2020.

⁸ *Ibidem*.

Dziennik ks. Paula Peikerta, tworzony jako kronika parafii pod wezwaniem Św. Wawrzyńca we Wrocławiu, jak wyżej wskazano, powstał w okolicznościach bardzo zbliżonych do tych, w jakich powstają w aktualnym stanie prawnym utwory pracownicze oraz utwory zbiorowe. Nie ulega wątpliwości, nawet przy pobieżnej analizie przepisów PrAut dotyczących tych rodzajów utworów, że oznacza to istnienie stosunkowo obszernej regulacji o charakterze *lex specialis*⁹. Podstawową odmiennością jest zagwarantowanie pracodawcy (odpowiednio producentowi lub wydawcy utworu zbiorowego) nabycia autorskich praw majątkowych, a więc możliwości dysponowania w obrocie sposobem korzystania z takich utworów. W przypadku utworów zbiorowych dodatkowo – nabycia w sposób pierwotny prawa do tytułu takiego dzieła (zob. art. 11 PrAut)¹⁰. Należy zaobserwować, że taki stan jest zbliżony z analogicznymi rozwiązaniami dotyczącymi pracowniczych projektów wynalazczych (zob. art. 11 ust. 3 ustawy z 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej)¹¹. Przy czym skutek ten nie może dotyczyć autorskich praw osobistych – mają one bowiem charakter niezbywalny.

Moim zdaniem uzasadnienia tego rozwiązania należy szukać przede wszystkim w opisanym tu na przykładzie utworu ks. Paula Peikerta użytkowym charakterze tych kategorii dzieł. Jak staram się tu wykazywać, jest to bardzo wyraźne, jeśli wykorzysta się do analizy tego przypadku koncepcję kierunku orientacji funkcjonalnej korzystania z utworów. Opisane tu realne zdarzenie wykazuje bowiem swoiste „współwystępowanie” zewnętrznej, jak i wewnętrznej orientacji funkcjonalnej w proponowanym przeze mnie znaczeniu¹².

Zastosowane tu narzędzie analizy prawnej sformułowałem, wykorzystując elementy koncepcji strukturalnej budowy utworów Andrzeja Kopffa¹³. Jak oceniam, wyjaśnia to m.in. w szerszej perspektywie przyjęcie odmiennych rozwiązań w uregulowaniu prawa autorskiego i prawa własności przemysłowej w odniesieniu do zakresu ochrony interesów twórców poszczególnych przedmiotów tych rodzajów dóbr intelektualnych, ale także odmienności dotyczących uregulowań prawnych w obrębie przedmiotów tylko prawa autorskiego. Dla jasności prowadzonych tu rozważań, muszę zarysowo przedstawić ogólne założenia koncepcji orientacji funkcjonalnej korzystania z utworów. Zasada ona się na stwierdzeniu, że podstawowy (typowy) sposób korzystania z przedmiotów prawa autorskiego polega na akcie

⁹ Zob. w tej kwestii m.in. wyrok SA w Poznaniu z 20.02.2009 r., I ACa 87/08, niepubl.

¹⁰ Występują także inne odmienności, które ze względu na cel i rozmiar tego opracowania nie będą tu omawiane.

¹¹ T.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 776 ze zm. [dalej: PrWPrzem].

¹² Zob. w tych kwestiach J. Jezioro, *Utwory typograficzne... oraz Utwory użytkowe – wybrane zagadnienia*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2020, 120/2.

¹³ Zob. A. Kopff, *Dzieło sztuk plastycznych i jego twórca w świetle przepisów prawa autorskiego*, Kraków 1961 oraz *idem*, *Dzieło i jego twórca*, [w:] S. Grzybowski, A. Kopff, J. Serda, *Zagadnienia prawa autorskiego*, Warszawa 1973, s. 12 i n.

wprowadzenia informacji, jaką w swojej istocie bytowej jest utwór do świadomości odbiorcy¹⁴. Przy czym jednocześnie, podobnie jak to jest zasadniczo w przypadku projektów wynalazczych, występują sytuacje bardziej złożone. Konkretny utwór nie jest tworzony tylko w tym celu – za to występuje, a często dominuje inny, określam go jako „zewnętrzny” – cel funkcjonalny jego wykorzystania. Informacja stanowiąca istotę utworu ma w ujęciu funkcjonalnym, już bezpośrednio, służyć oddziaływaniu przez człowieka na rzeczywistość przyrodniczą lub społeczną. A więc jej odtworzenie w świadomości perceptora, przestaje być „docelowym”, dominującym sposobem wykorzystania przekazu intelektualnego i niejako wykracza poza świadomość perceptora. I wykorzystywana jest w szerszym zakresie niż tylko wprowadzenie go w określony stan emocjonalny lub powiększenie zasobu informacji, jaką posiada.

Oczywiście stawiane tu tezy są trafne zasadniczo w sytuacjach typowych, a więc przewidywalnych na podstawie dominujących, objętych doświadczeniem sposobów korzystania z przekazów intelektualnych w praktyce obrotu. Takie bowiem przede wszystkim nadają się do regulacji prawnej tworzącej określone wzorce zachowań uczestników obrotu. A prowadzona tu analiza dotyczy właśnie płaszczyzny ograniczonej do regulacji prawnej. W efekcie nie przeczą tej ocenie sytuacje odbiegające od takiego wzorca, a mające swoje źródło w bytowych cechach przedmiotów intelektualnych, które jako przekazy informacyjne (dobra informacyjne) stwarzają potencjalnie znacznie szersze możliwości korzystania z nich. O czym świadczy przykładowo wykorzystywanie urządzeń o funkcjonalnych cechach przedmiotów własności przemysłowej do celów zaspokajania potrzeb emocjonalnych wewnętrznych – dotyczy to korzystania przez kolekcjonerów z urządzeń technicznych itp. hobbystów. Nie deprecjonując takiego korzystania, należy go uznać za wyjątkowy, odbiegający od typowego korzystania z przedmiotów własności przemysłowej.

Przyjmuję więc, że trudno zakwestionować w praktyce obrotu potrzebę normowania sytuacji, w których przedmioty prawa autorskiego mogą w typowych sytuacjach potencjalnie służyć zaspokojeniu zarówno potrzeb objętych orientacją funkcjonalną wewnętrzną i przed podjęciem skonkretyzowanej decyzji przez korzystającego nie jest przesądzone, która z tych orientacji zostanie zrealizowana. Przywołana tu regulacja PrAut dotycząca utworów pracowniczych i zbiorowych stanowi właśnie prawne ramy dla takich sytuacji. Odnosząc to do przykładu utworu ks. Paula Peikerta – mamy do czynienia z utworem, który powstał w okolicznościach uzasadniających ocenę legalności korzystania z niego z uwzględnieniem nie tylko ogólnej regulacji dotyczącej utworów literackich (bo za taki należy go uznać, odnosząc się do określeń art. 1 ust. 2 PrAut), ale także przepisów dotyczących użytkowego korzystania z nich. Jak wskazałem, odnosząc to do aktualnego

¹⁴ Zob. J. Jezioro, *Zarys systemu własności intelektualnej*, [w:] R. Cisek, J. Jezioro, A. Wiebe, *Dobra i usługi informacyjne w obrocie gospodarczym*, Warszawa 2005, s. 34 i n.

stanu prawnego, do rozważenia są przepisy dotyczące utworów pracowniczych oraz zbiorowych. I na tej podstawie należy oprzeć ocenę podmiotu uprawnionego do decydowania o publikacji tego utworu. Szczegółowa ocena tego konkretnego przypadku ze względu na charakter tego opracowania (nie jest to opinia prawna) jest oczywiście niecelowa. Wymagałaby innego rodzaju ustaleń dotyczących faktycznych i prawnych relacji pomiędzy ks. Paulem Peikertem a Archidiecezją Wrocławską. Istotne jest to, że ocena faktyczna omawianego zdarzenia prowadzi do wniosku, że jest to utwór wykorzystywany użytkowo i z tego powodu zastosowanie do związanych z nim stosunków objętych uregulowaniem prawnym znajdują przywołane tu przepisy. I ich zastosowanie powinno być podstawą oceny legalności działania np. wydawcy opracowania kroniki w postaci tłumaczenia.

Ponadto można ocenić, że aktualne uregulowanie dotyczące utworów osieroconych w przypadku elementu kroniki parafialnej stworzonej przez proboszcza ks. Paula Peikerta nie musiałyby znaleźć zastosowania i nieskuteczny wynik poszukiwań autora nie musiał stanowić przeszkody dla legalizacji wydania dzieła. Co oczywiście wymagałoby ustalenia, w jakim zakresie dysponent rękopisu, jakim jest Archidiecezja Wrocławską będąca właścicielem dokumentów byłej niemieckiej parafii pod wezwaniem Św. Wawrzyńca, jest następcą prawnym w zakresie praw autorskich do elementów tej kroniki ks. Paula Peikerta.

Podstawowe wnioski

Przedstawiony na podstawie dziennika ks. Paula Peikerta przykład kroniki parafialnej świadczy o tym, że zapewne dyskusyjna koncepcja kierunku orientacji funkcjonalnej korzystania z utworów może znaleźć zastosowanie do analizy prawnej bardzo różnych rodzajów utworów.

Pozwala w pierwszym rzędzie na wyodrębnienie z całościowego uregulowania polskiego prawa autorskiego (zasadniczo PrAut) odrębnych grup przepisów o charakterze szczególnym – dotyczących utworów użytkowych oraz użytkowego korzystania z dowolnego utworu.

Zastosowanie koncepcji kierunku orientacji funkcjonalnej rozszerza podstawę ogólniejszej analizy przepisów prawa autorskiego o kwestie istotne z punktu widzenia funkcji przepisów prawa w odniesieniu do systemu wartości, jakie mają one realizować, co może być wykorzystane zarówno w działalności teoretycznej, jak i w procesie stanowienia oraz modyfikacji istniejących rozwiązań prawnych. Staralem się wykazać w innym miejscu, że jest to – przykładowo – użyteczne dla paradygmatu racjonalnego ustawodawcy w procesie stanowienia prawa dotyczącego stosunków, których punktem odniesienia jest twórczość artystyczna, naukowa i literacka¹⁵.

¹⁵ Szersze rozważania dot. tych kwestii w: J. Jezioro, *Utwory użytkowe...*

Ponadto koncepcja ta pozwala na znalezienie prawidłowych rozwiązań prawnych dla rzeczywistych możliwych do wystąpienia zdarzeń występujących w praktyce obrotu. A w szczególności jest użyteczna w określeniu zakresu przepisów, jakie znajdują zastosowanie do rozważanego problemu kwalifikacyjnego. Co dotyczy procesu stosowania prawa przez obsługę obrotu oraz wymiar sprawiedliwości.

Literatura

- Błęszyński J., M. Staszek, *Prawo autorskie i wynalazcze*, Warszawa 1983.
- Jezioro J., *Sposób wyrażenia utworu architektonicznego jako element prawnego wyodrębnienia tego rodzaju utworów*, [w:] *Wybrane zagadnienia polskiego prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci Doktora Józefa Kremisa i Doktora Jerzego Strzebinczyka*, red. J. Jezioro, K. Zagrobelny, Wrocław 2019.
- Jezioro J., *Utwór jako element przedmiotu świadczenia w umowach o tzw. „świadczenia edukacyjne”*, [w:] *Ius est ars boni et aequi: księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Józefowi Frąckowiakowi*, red. A. Dańko-Roesler, M. Leśniak, M. Skory, B. Sołtys, Warszawa 2018.
- Jezioro J., *Utwory typograficzne. Wybrane zagadnienia*, [w:] *Sto lat polskiego prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Kidybie*, t. 2, red. M. Dumkiewicz, K. Kopażyńska-Pieczniak, J. Szczotka, Warszawa 2020.
- Jezioro J., *Utwory użytkowe: wybrane zagadnienia*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2020, 120/2.
- Jezioro J., *Zarys systemu własności intelektualnej*, [w:] R. Cisek, J. Jezioro, A. Wiebe, *Dobra i usługi informacyjne w obrocie gospodarczym*, Warszawa 2005.
- Kopff A., *Dzieło sztuk plastycznych i jego twórca w świetle przepisów prawa autorskiego*, Kraków 1961.
- Kopff A., *Dzieło i jego twórca*, [w:] S. Grzybowski, A. Kopff, J. Serda, *Zagadnienia prawa autorskiego*, Warszawa 1973.
- Peikert Paul, *Kronika dni oblężenia*, Wrocław 22 I-6 V 1945 r., w przekładzie K. Joncy i A. Koniecznego, Ossolineum 2009.

